

معرفی رشته گفتاردرمانی دانشکده توانبخشی دانشگاه علوم پزشکی تبریز

تاریخچه رشته و پیشرفت‌های جدید

رشته گفتاردرمانی اولین بار در سال ۱۳۵۳ در مدرسه عالی توانبخشی و رفاه اجتماعی تأسیس شد و با پذیرش دانشجو در دوره کارشناسی شروع به کار کرد. پس از انقلاب، این رشته برای ۵ دوره آزمایشی به کاردانی و سپس کارشناسی ناپیوسته تغییر یافت. در سال ۱۳۶۳ دوباره به کارشناسی پیوسته تبدیل شد. در حال حاضر این رشته در دانشگاه‌های علوم پزشکی تبریز، تهران، اصفهان، سمنان، اهواز، ایران و علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی در مقطع کارشناسی و در دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران، تهران، اصفهان و علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی در مقطع کارشناسی ارشد و دکتری تخصصی دانشجو می‌پذیرد. پذیرش دانشجو به صورت متمرکز و از طریق کنکور سراسری صورت می‌گیرد. تعداد واحدها برای دریافت درجه کارشناسی این رشته ۱۳۰ واحد می‌باشد.

رسالت برنامه آموزشی در تربیت نیروی انسانی

دانش‌آموختگان این رشته می‌بایست با آموزش مراجع و خانواده او، از بروز اختلالات گفتار و زبان پیشگیری نمایند و با تشخیص درست و شناسایی به موقع افراد مبتلا به اختلالات گفتار و زبان از تشدید مشکلات آن‌ها جلوگیری نمایند. گفتاردرمانگران می‌بایست نیازهای بیمار و خانواده او را به درستی شناسایی نمایند و با ارائه راهکارهای درمانی مناسب و ارجاع صحیح به متخصصین، در جهت رفع نقایص و نیازهای مراجع بکوشند.

ارزش‌ها و باورها

فلسفه این دوره آموزشی بر دستیابی به عوامل و راهکارهایی برای افزایش سلامت گفتار و زبان در جامعه استوار است. محتوای این دوره بر این باور تنظیم شده است که برخورداری آحاد جامعه از سلامت گفتار و زبان، علاوه بر اقدامات بالینی، نیازمند توجه به کرامت و حقوق انسانی، رعایت اخلاق اسلامی و در نظر گرفتن ویژگی‌های قومی و فرهنگی است. حفظ و ارتقاء سلامت گفتار و زبان مستلزم عملکرد همه‌جانبه در جنبه‌های پیشگیری، شناسایی، مشاوره و بهبود بخشیدن به اختلالات گفتار و زبان است که خود نیازمند جلب همکاری و مشارکت سایر اعضای گروه توانبخشی است.

چشم‌انداز برنامه آموزشی

انتظار می‌رود با بالا رفتن سطح علمی این رشته به بالاترین استانداردهای جهانی، از طریق دستیابی و اجرای جدیدترین و مؤثرترین روش‌های پیشگیری، ارزیابی، شناسایی و درمان اختلالات گفتار و زبان، از شیوع این اختلالات در جامعه کاسته شود و سطح سلامت گفتار و زبان در جامعه افزایش یابد.

نقش‌های دانش‌آموختگان در برنامه آموزشی

دانش‌آموختگان این رشته با شناسایی عوامل مؤثر بر رشد و تکامل گفتار و زبان، برای پیشگیری از بروز یا تشدید اختلالات ارتباطی به جامعه آموزش می‌دهند، برای حفظ مهارت‌های برقراری ارتباط به ارائه مشاوره و راهنمایی می‌پردازند و با شناسایی ویژگی‌ها و نشانه‌های اختلالات گفتار

و زبان، برای بهبود بخشیدن به آن‌ها روش‌های گفتاردرمانی را انتخاب و اجرا می‌کنند. بر این اساس، دانش‌آموختگان این مقطع از این رشته دارای نقش‌های پیشگیری، ارزیابی، شناخت، درمان و مشاوره خواهند بود.

وظایف دانش‌آموختگان

الف) وظایف مربوط به نقش پیشگیری از اختلالات گفتار و زبان

۱. آموزش به بیمار و خانواده او جهت پیشگیری از بروز اختلالات گفتار و زبان و یا تشدید آن
۲. شناسایی افراد سالم و افراد مبتلا به اختلالات گفتار و زبان در جامعه
۳. ارائه توصیه‌ها و آموزش‌های لازم جهت پیشگیری از بروز اختلالات گفتار و زبان در سطح جامعه

ب) وظایف مربوط به نقش ارزیابی و شناخت گفتار و زبان

۱. شناسایی علائم و نشانه‌های اختلالات گفتار و زبان در هر بیمار
۲. شناسایی نوع و شدت اختلال گفتار و زبان در هر بیمار
۳. شناسایی تأثیر اختلال گفتار و زبان بر جنبه‌های روانی، ذهنی و اجتماعی فرد مبتلا و خانواده او
۴. شناسایی عوامل محیطی، جسمی و خانوادگی مؤثر در تشدید و یا بهبود اختلال در هر بیمار
۵. شناسایی نیاز بیمار و خانواده او برای ارجاع به سایر متخصصین
۶. شناسایی جنبه‌ها و ابعادی که آسیب گفتار و زبان تلقی می‌شوند و به گفتاردرمانی نیاز دارند

ج) وظایف مربوط به نقش گفتاردرمانی

۱. تعیین اهداف و برنامه برای بهبود بخشیدن اختلالات گفتار و زبان
۲. تعیین نقش اعضای خانواده در بهبودی اختلالات گفتار و زبان
۳. انتخاب و اجرای روش‌های درمانی
۴. بررسی تأثیر اجرای روش‌ها و نتایج آن‌ها

د) وظایف مربوط به نقش مشاوره‌ای در مورد گفتار و زبان

۱. مشاوره با مراجعین در رابطه با مشکلات مختلف گفتار و زبان آن‌ها
۲. مشاوره با اعضای خانواده اشخاص مبتلا به اختلالات گفتار و زبان
۳. مشاوره با اعضای تیم توانبخشی درباره اختلالات گفتار و زبان مراجعین

استراتژی اجرایی برنامه آموزشی

برنامه این دوره آموزشی با استفاده از استراتژی‌های زیر انجام خواهد شد:

۱. آموزش مبتنی بر تلفیقی از دانشجو محوری و استاد محوری
۲. آموزش مبتنی بر حل مسئله (Problem Based Learning)

۳. آموزش مبتنی بر نیازهای جامعه (Community Based Learning)
۴. خودآموزی (Self-Study)
۵. یادگیری مستمر (Life Long Study)
۶. مطالعه موردی (Case Study)
۷. برنامه‌ریزی و اجرای روش‌های مبتنی بر شواهد (Evidence Based Learning)

رشته‌های مشابه در داخل و خارج کشور

- رشته مشابه در داخل کشور ندارد.
- رشته‌های مشابه در خارج از کشور:

1. Communication Disorders (در آمریکا، استرالیا و آلمان)
2. Speech Pathology and Audiology (در آمریکا، استرالیا و کانادا)
3. Speech and Language Pathology (در آمریکا، استرالیا، کانادا و اغلب مراکز معتبر دانشگاهی جهان)

چشم‌انداز گروه

گروه گفتاردرمانی دانشکده توانبخشی تلاش دارد تا با ارتقاء سطح کمی و کیفی فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی و درمانی، در سطح دانشگاه علوم پزشکی تبریز و نیز در سطح کشور به جایگاه برتر دست یابد. امید است بتوانیم با برنامه‌ریزی صحیح، تربیت نیروهای متخصص و متعهد و تدارک امکانات و شرایط لازم، به بالندگی اعضای هیأت علمی و دانشجویان رشته گفتاردرمانی در عرصه‌های ملی نائل شویم.

برنامه راهبردی گروه

ارزش‌های حاکم

گروه گفتاردرمانی دانشکده توانبخشی همواره معیارهای ارزشی زیر را سرلوحه کار خود می‌داند:

- توکل به خدا
- راهنمایی، مشاوره و پاسخ به دانشجویان
- رعایت شأن اعضای هیأت علمی، کارکنان و دانشجویان
- رعایت موازین شرعی و اصول اخلاقی در آموزش و پژوهش
- دانش‌محوری و شایسته‌سالاری
- ارج نهادن به جایگاه والای محقق و تحقیق

- ارتقاء روحیه مشارکت و کار گروهی
- نگرش کاربردی در فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی
- ارج نهادن به خلاقیت، نوآوری، پیشرفت و تحول
- رعایت اخلاق اداری و انضباط کاری
- تکریم ارباب رجوع و احترام متقابل تمامی کارکنان
- رعایت منشور حقوق بیمار

نقاط قوت

- بهره‌مندی از اعضای هیأت علمی متخصص، متعهد و کارآمد
- بهره‌مندی از اعضای هیأت علمی غالباً جوان، مصمم و با انگیزه برای انجام فعالیت‌های پژوهشی و آموزشی
- بهره‌مندی از منابع کتابخانه‌ای به‌روز و تخصصی، و مجلات تخصصی متعدد در دانشکده
- امکان تدوین و اجرای طرح‌های تحقیقاتی مشترک با مراکز پژوهشی و تیم‌های پژوهشی مصوب دانشگاه علوم پزشکی تبریز و سایر دانشگاه‌ها
- بهره‌مندی تیم پژوهشی دانشکده توانبخشی به صورت مستقل
- مشخص بودن اولویت‌های پژوهشی گروه
- وجود امکانات و فضای فیزیکی لازم برای راه‌اندازی مرکز تحقیقات توانبخشی در اختلالات شناختی-حرکتی
- بهره‌مندی از کلینیک‌های جامع توانبخشی با مسئولیت فنی مستقل اعضای هیأت علمی
- وجود پتانسیل لازم برای راه‌اندازی مقطع کارشناسی ارشد
- برخورداری از روحیه جمعی برای تعاملات علمی با گروه‌های آموزشی دانشگاه و مراکز مرتبط خارج از دانشگاه

نقاط ضعف

- عدم پذیرش دانشجو در مقطع کارشناسی ارشد در حال حاضر
- محدودیت منابع مالی در حوزه‌های آموزشی و پژوهشی
- محدود بودن ابزارهای تحقیقاتی در آزمایشگاه تخصصی گروه و فضای فیزیکی و تجهیزات تحقیقاتی
- تعداد کم اعضا هیأت علمی گروه متناسب با تعداد دانشجویان
- عدم برخورداری از مجله علمی پژوهشی

- کافی نبودن تجهیزات و فضای فیزیکی برای توسعه کلینیک‌های تخصصی
- کمبود پرسنل اداری، درمانی، آموزشی و پژوهشی در گروه و واحدهای مربوطه

فرصت‌ها

- تنها دانشکده توانبخشی در منطقه شمال غرب کشور
- امکان اعزام اعضای هیأت علمی به فرصت‌های مطالعاتی خارج از کشور
- برخورداری دانشگاه از پژوهشکده‌ها، مراکز و تیم‌های پژوهشی
- وجود بسترهای لازم آموزشی – پژوهشی جهت ارتقاء کیفی و کمی آموزش با توجه به تیپ ۱ بودن دانشگاه علوم پزشکی تبریز
- برخورداری دانشگاه از مرکز توسعه و مطالعات آموزشی توانمند در سطح کشور برای راه‌اندازی آموزش‌های نوین پزشکی

نوآوری‌ها

- راه‌اندازی فیلد تخصصی نوروفیدبک در کلینیک دانشکده توانبخشی
- راه‌اندازی فیلد تخصصی توانبخشی عصبی شامل tDCS و QEEG در کلینیک دانشکده توانبخشی
- ساخت see scape
- ساخت دستگاه نوروفیدبک
- ساخت دستگاه ولوسنس

اصول اخلاقی

- رعایت طرح انطباق در سطح تمامی کلینیک‌های گفتاردرمانی تحت نظر گروه
- آموزش اخلاق حرفه‌ای به فراگیران و پایش آن براساس چک‌لیست روپوش سفید
- اطلاع‌رسانی منشور اخلاق بیمار و درمانگر به فراگیران
- اجرای سیستم ثبت خطای فراگیران و پیگیری و گزارش موارد خطا

همکاری‌ها

انجام طرح‌های تحقیقاتی مشترک با:

- دانشکده پزشکی و دانشکده دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی تبریز
- دانشگاه نبی اکرم

- دانشکده روانشناسی دانشگاه تبریز
- دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی

تجهیزات بالینی

- دستگاه استروبوسکوپی (تجهیزات اندازه گیری و ارزیابی گفتار)
- ولوسنس
- see scape
- نوروفیدبک
- بایوفیدبک

قوانین آموزشی گروه

مطابق قوانین در چهارچوب آیین نامه های کارشناسی و کارشناسی ارشد اجرا می شود.

آیین نامه کارآموزی

نمونه ای از آیین نامه مراکز کارآموزی قبل از شروع هر نیمسال تحصیلی توسط گروه تهیه گردیده و در ابتدای نیمسال، به اساتید و دانشجویان اطلاع رسانی می گردد. همچنین جهت نظارت بیشتر آموزش بر حضور و غیاب دانشجویان در مراکز کارورزی مقرر گردیده است که برگه حضور و غیاب دانشجویان در پایان هر چرخش به بخش آموزش دانشکده تحویل داده شود.

قوانین آموزشی

- حفظ و رعایت شئون اسلامی و شرعی و اخلاق پزشکی در کلیه ساعات حضور در بیمارستان
- رعایت قوانین و مقررات حاکم بر بخش های مربوطه و همکاری با مسئولین محترم بخش های بیمارستانی دانشگاه و کلینیک دانشکده توانبخشی توسط دانشجویان
- اخذ شرح حال و انجام معاینه بالینی، ارزیابی و طرح برنامه تشخیصی درمانی از کلیه بیماران تخصیص یافته به دانشجو بر اساس صلاح دید استاد
- بررسی حضور و غیاب دانشجویان در مراکز کارورزی بر عهده واحد آموزش بوده و بر اساس قوانین آموزشی دانشگاه، غیبت کردن خلاف قوانین است. در موارد استثنایی هر دانشجو در هر چرخش با گرفتن برگه مرخصی از استاد مربوط، صرفاً مجاز به دو غیبت موجه است و در صورتی که بیش از دو غیبت با شرایط مذکور داشته باشد واحد مربوطه کارآموزی صفر خواهد شد.
- در پایان هر چرخش برگه حضور و غیاب دانشجویان برای بررسی غیبت های موجه و غیرموجه توسط استاد به آموزش دانشکده تحویل داده می شود. ضمناً گواهی پزشکی و غیرپزشکی دانشجویان مبنی بر عدم حضور در کارآموزی به فرم حضور و غیاب پیوست می گردد.

- در بخش کلینیک دانشکده دانشجویان موظف به تکمیل لاگ بوک می باشند و در سایر بخش ها نیز پرونده نویسی در قالب فرم های انتهای لاگ بوک و یا فرمت خاص پرونده نویسی در هر بخش مستقل و بنا بر صلاح دید اساتید صورت می گیرد.
- مباحث مورد تدریس و اساتید در مراکز کارورزی توسط گروه با اعمال حداکثر ۲۰ درصد تغییرات منطقه ای کوریکولوم در گروه تعیین شده و ابلاغ می گردد.